

Verborgen slachtoffers: Geweld in netwerkpleegzorg

Breman, R., MacRae, A., & Vicary, D. (2018). "The Hidden Victims'-Family Violence in Kinship Care in Victoria. Children Australia, 43(3), 186-191.

Geweld binnen de familie heeft dramatische en negatieve impact op de slachtoffers en het familiesysteem. Toch blijkt dit veel voor te komen binnen netwerkpleegzorg, waarbij de netwerkpleegouders vaak klem zitten tussen de geweld-plegende ouders en niet-op-ondersteuning-gerichte reacties van instanties.

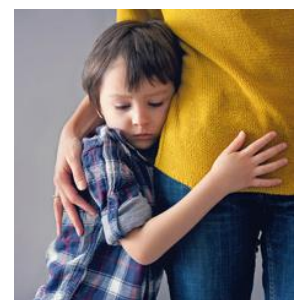
Netwerkpleegzorg

Netwerkpleegzorg - formele of informele zorg voor kinderen binnen de familie of vriendenkring van de familie - heeft in veel landen voorkeur boven bestandspleegzorg, met als beweegredenen dat dit veiliger en meer in het belang van het pleegkind is. Kinderen in netwerkpleegzorg houden een regelmatigere en natuurlijker verbinding en contact met hun ouders. Echter, er zijn zorgen dat het doorgaande contact ook de problemen, die de kern waren van de uithuisplaatsing, kan door laten gaan. Onderzoek liet bij netwerkpleegzorg een hoger risico voor mishandeling of misbruik door de ouders zien.

Familiegeweld

Bij vrijwillige plaatsingen vallen de netwerkpleegouders vaak buiten begeleiding en ondersteuning. Zo kunnen zij zelf de afspraken rond contactarrangementen moeten regelen. Onregelmatig en ongeautoriseerd contact met de ouders van het pleegkind kan de stabiliteit van de plaatsing en de veiligheid van pleegkinderen en pleegouders ondermijnen. Netwerkpleegouders tolereren de problemen langer dan bestandspleegouders en onder-rapporteren de problemen. Het is tenslotte moeilijk om wettelijke maatregelen te vragen tegen je familieleden. Er is vaak een conflict tussen veiligheid van het pleegkind enerzijds en het behouden van de familierelatie met de biologische ouder anderzijds. Dit geldt zeker voor pleeggrootouders die schipperen tussen belangen van hun kinderen en kleinkinderen. Netwerkpleegouders geven ook aan dat ze meer ondersteuning nodig hebben om om te gaan met contact met (vijandige) ouders.

Breman en collega's beschrijven resultaten van een onderzoek met vragenlijsten (101 netwerkpleegouders) en interviews (22 netwerkpleegouders) in Victoria, Australië bij netwerkpleegouders, die te maken hadden gehad met familiegeweld. Onder familiegeweld werd lichamelijk, emotioneel/psychologisch geweld, schelden en het beschadigen van eigendommen verstaan. Veelal ging het om pleeggrootmoeders en om vrijwillige plaatsingen in het kader van kinderbescherming, zonder wettelijk kader en toegang tot follow-up ondersteuning. Het bleek dat geweld al vroeg in de plaatsing startte, bij 27% binnen dagen, 14% binnen een week, 36% binnen één tot zes maanden. Het lijkt erop dat het geweld samenhangt met het verdriet van de ouders over de scheiding van de kinderen en dat dit in de loop van de tijd toeneemt. Soms (12%) startte het geweld later. Zorgelijk is dat het meestal niet bij één incident blijft: 40% onderging gemiddeld dagelijks of wekelijks geweld, 14% maandelijks en 26% eens per aantal maanden. In een enkel geval was het minder dan één keer per jaar. Achtenzestig procent had meer dan vijf geweldsincidenten meegemaakt sinds de plaatsing.

Hulp of dreiging

De meeste pleegouders (79%) hadden ondersteuning en hulp gezocht om om te kunnen gaan met familiegeweld. Veruit het meest helpend was ondersteuning van leeftijds- of situatiegenoten

(internet groepen, formele groepen, familie, vrienden, andere netwerkpleegouders). Vooral gesloten Facebook groepen werden als onmisbaar gezien. Men kon ervaringen, informatie en geleerde lessen uitwisselen en advies leveren en ontvangen. Andere steunkaders waren huisartsen, specialisten of maatschappelijk werk, maar dit kon ook te duur zijn voor de pleegouders. Wettelijke instanties, zoals jeugdbescherming, politie, het rechtssysteem en lokale autoriteiten werden minder gewaardeerd. Vaak was hun reactie niet adequaat voor deze problematiek of werden de pleegouders in het strafbankje geplaatst. Plaatsende instanties bleken vaak vraagtekens te gaan zetten bij de geschiktheid van de plaatsing en de pleegouders waren bang dat het kind uitgeplaatst zou worden ('Als je de veiligheid van het kind niet kunt garanderen, moet het elders geplaatst worden'). Ze kregen geen ondersteuning of strategieën geleverd om de veiligheid van het kind te garanderen. Zo'n 32% van de pleegouders bleek dan ook weerstand of angst te voelen om het geweld te melden. Ook in de algemene bevolking is weerstand om familiegeweld te melden, maar dan zijn stigma, schaamte en angst om niet geloofd te worden de belangrijkste barrières. Dat gold niet voor de netwerkpleegouders. Hun voornaamste barrières waren de angst voor een niet adequate reactie van de autoriteiten (waaronder het weghalen van het pleegkind), angst voor toename van geweld en intimidatie en angst voor de veiligheid van het kind. Soms verhuizen pleegouders zelfs. Het gebrek aan steun door de formele autoriteiten is een zorgwekkende situatie, die vraagt om verandering.

Ondersteuning

De pleegzorgorganisatie van de auteurs nam zelf maatregelen, zoals programma's voor de pleegkinderen en netwerkpleegouders, educatie van de ouders over de lange termijn gevolgen van hun geweld voor hun kinderen en hun verzorgers. Zij organiseren support groepen voor netwerkpleegzorg en toegang tot therapeutische hulp.

Dit onderzoek speelt in Australië, maar ook in Nederland blijken pleegouders zich regelmatig bedreigd te voelen door de ouders. Door de omvang en de impact van het geweld, is het belangrijk dat ook Nederlandse organisaties zich bewust zijn van de risico's en ondersteuning aan kunnen bieden.